

**Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
навчально-науковий інститут музичного мистецтва,
кафедра методики музичного виховання і диригування**

Вікторія Полюга

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ МУЗИКИ»**

**(СПЕЦІАЛЬНОСТІ 025 МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО
ТРЕТЬОГО ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ)**

Дрогобич, 2018

УДК 78:1(07)
П 53

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 17 від 20.12. 2018р.)

Навчально-методичний комплекс дисципліни «Філософія музики» із спеціальності 025 Музичне мистецтво (третього освітньо-наукового рівня вищої освіти) має на меті зорієнтувати аспіранта у навчальному процесі, щодо змісту та підготовки дисципліни «Філософія музики».

Полюга В. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Філософія музики» із спеціальності 025 Музичне мистецтво (третього освітньо-наукового рівня вищої освіти): Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І.Франка. Дрогобич, 2018. 48с.

Рецензенти:

Бермес Ірина Лаврентіївна - доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри методики музичного виховання і диригування;

Дацюк Степан Якович - заслужений працівник культури України, директор навчально-наукового інституту музичного мистецтва, професор кафедри методики музичного виховання і диригування

ЗМІСТ

1. Розширені плани лекційних занять.....	4
2. Плани семінарських занять.....	28
3. Запитання і завдання до поточного контролю.....	33
4. Теми підсумкового контролю.....	39
5. Робоча програма дисципліни.....	40

РОЗШИРЕНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Філософський світ музики

1. Походження музики.

2. Сутність музики.

Література:

1. Суханцева В.К. Музика як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики [Текст] / В.К. Суханцева. – К. : Факт, 2000. – 176с.

2. Лосев А.Ф. Основной вопрос философии музыки [Текст] / А.Ф. Лосев // Советская музыка. – 1990. – № 11.

Інформаційний блок:

Музика (грец. *musike* – мистецтво муз) – мистецтво у якому дійсність відображається засобами звукових художніх образів. Музика спрямована, перш за все, на емоційну і чуттєву сферу людини. Основою цього процесу є сприймання, виконання, слухання, оцінювання тощо.

Музика єднає душу і тіло, розум і пристрасті, окрему особу із суспільством і світом. До того ж, будь-яка музична традиція певною мірою містить в собі певні погляди про час, простір і вічність, або про емоційне і розумне чи індивідуальне і загальне. Хоча музика і без слів, є сама по собі вона одночасно є і організованою мовою, придатною певною мірою до перекладу в інші естетичні ідіоми і інші дискурси. Танці, пісні та звукове інтонування з'явилися набагато раніше, ніж мова. Це дає підстави припустити, що власне музика була первісною мовою людства. З'ясовано, що ще з найдавніших часів люди спілкувались між собою в основному за допомогою високочастотного інтонування. Існують численні наукові факти, що ця первісна «пісня» складалась переважно з інтонацій по 2–3 звуки, які були зрозумілі кожному.

Музика була й залишається чи не єдиною мовою, зрозумілою для всього людства, засобом спілкування й порозуміння між різними народами в сучасному світі, адже вона містить універсальні складові, що однаковою мірою впливають і на живі істоти, і на так звану «неживу», «тонку» матерію. Музика є універсальним засобом інформаційного обміну між людьми, незалежно від їх

расової, національної, соціальної та релігійної приналежності, рівня освіченості та фінансової забезпеченості.

Тема 2. Основні питання філософії музики

1. Який взаємозв'язок між музикою і розумом?
2. Що таке сенс у стосунку до музики?
3. Як провести різницю між формою і змістом у музичному творі.
4. Який вплив музики на формування духовності і поведінки людини?

Література:

1. Гомілко О. Музика. Гармонія сфер чи інструмент культури? [Текст] / Ольга Гомілко // Докса. – 2010. – Вип. 15. – С.276 – 285.
2. Капічіна О.О. Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики [Текст] / О.О. Капічіна // Мультиверсум. Філософський альманах. – К.: Центр духовної культури, – 2006. – № 57. – С.56-62
3. Лосев А.Ф. Музыка как предмет логики [Текст] // Лосев А.Ф. Из ранних произведений. – М : Правда,, 1990. – 634с.
4. Васюріна А. О. Гедоністичність сприйняття просторової досконалості музичного світу [Текст] / А. О. Васюріна // Сучасна картина світу : Інтеграція наукового та позанаукового знання. Вип. 3. – Суми., 2004. – С.175 – 181.
5. Лосев А.Ф. Основной вопрос философии музыки [Текст] / А.Ф. Лосев // Советская музыка. – 1990. – № 11.
6. Шопенгауер А. Мир как воля и представление [Текст] / Артур Шопенгауэр. – М. : Наука, 1993. – Т. 2. – 669 с.
7. Капічіна О. О. Феноменологічні основи проблеми музичного сприйняття [електронний ресурс] / О. О. Капічіна // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського № 2 (54), 2012 . – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vdnuet/gum/2012_2/Kapichna.pdf

Інформаційний блок:

Філософія музики (англ. Philosophy of music) – розділ естетики, в рамках якого досліджують засадничі питання, що стосуються музики. Філософське вивчення музики має багато зв'язків з філософськими питаннями у метафізиці та естетиці. Найчастіше філософія музики керується культурологічним підходом, історичним принципом, феноменологією і соціологією, та аксіологічним напрямком, що зосереджується, навколо естетики, музикознавства, культурної антропології. Думка, про те що музика – це філософське одкровення, а філософія – це музичний ентузіазм спонукає до осмислення нових наукових концепцій, серед яких дослідження зв'язку музики і філософії.

Звертаючись до осмислення сенсу в музиці увага акцентується на розумінні музики як мистецтва інтоную чого сенсу, а не на визначеннях музики як мистецтва співу чи гри. Уявлення, відчуття і переживання музики в комплексному алгоритмі з теоретичним аналізом дають можливість осмислення метафізичних глибин музики.

Вплив музичного мистецтва, виражається в наповненні життям і ентузіазмом, почуттями і пристрастю, формою і кольором. І в той же час музика є щось, що дає людині ту силу, міць та мотивуючу здатність до певної дії.

Цілюща сила музики. Ідея про зцілення через мистецтво музики належить до початкової стадії як духовного так і фізичного розвитку людини. Вібрація, необхідна для формування особистісних якостей, створюється силою і ритмом. Музика допомагає нам тренувати в собі гармонію, і саме в цьому сенс музики. Людина має глибоку потребу в музиці. Вона створює резонанс, піднімаючи думку над щільністю матерії, перетворює матерію в дух - в її початковий стан – за посередництвом гармонії вібрації. Музика є нашою глибиною внутрішнього буття і таким чином продукує життя у всіх барвах його досконалості.

Тема 3. Музика стародавньої Греції та Єгипту

1. Роль музики в житті греків (елліністичний період).
2. Філософія музики Єгипту.

Література:

1. Лосев А. Ф. История античной эстетики. Софисты. Сократ. Платон. [Текст] / А. Ф. Лосев. - М. : Ладомир, 1994. – 716 с.
2. Суханцева В.К. Музыка як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики [Текст] / В.К. Суханцева.– К. : Факт, 2000. – 176с.
3. Авиценна. Гиппократ. 100 великих врачей [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://book.e-reading-lib.org/bookreader.php/88951/Shoiiifet_-_100_velikih_vracheii.html

Інформаційний блок:

Слово «музика», як «мистецтво, що відбиває дійсність у звукових художніх образах», буквально перекладається з грецької як «мистецтво муз». Мистецтво дев'яти богинь давньогрецької міфології, покровительок поезії, мистецтв, і наук, супутниць давньогрецького бога Сонця і мудрості, заступника мистецтв, бога музики Аполлона.

Для вільних громадян, у грецьких полісах Афін, Спарті, Фивах та інших навчання музичному мистецтву, його теорії, естетиці, прийомам виконання було обов'язковою складовою частиною громадянського виховання і безперервної освіти. На гімназійних та мистецьких змаганнях, які грецькі поліси влаштовували в Афін, в Дельфах, в Спарті та інших містах, гімнастичні ігри відбувалися під музику. Змагалась між собою співаки-солісти, хори, інструменталісти, поети-укладачі віршів й пісень різних полісів. Музиці надавалося державне, а аристократичної, войовничої Спарті і забезпечити військове значення.

Музика у Стародавній Греції була головним чином – вокальною. Основне ж призначення інструментів полягало у супроводі співу. Пісні мали особливі найменування, які поділялися на жанрові різновиди: гімни, весільні, пісні танцювальні і інші. Народна пісенність використовувала такі лади: дорійський, фрігійський, лідійський, які і надалі складали основу тодішньої композиторської техніки.

Гімн (грецьк.) – давньогрецька пісня-молитва, звернена до богів. Для гімнів була властива тричастинна форма: заклик до божества, міф про нього, молитва із закликом про допомогу. Пізніше гімни виконувались у різних жанрах : пеан – гімн Аполлону, дифірамб – гімн Діонісу, тощо. Нотні фрагменти в давньогрецькій буквенній нотації трьох гімнів – Музі, Геліосу і Німезіді (датовані 2 ст. н.е.) вперше опубліковані в 1581 році. Збереглися також тексти гомерівських гімнів, декламованих на святкових подіях.

У героїчний період грецької історії (близько 11-7-го ст. е.) найбільшої любов'ю, визнанням і повагою користувалося мистецтво мандрівників. Мелодичний речетатив супроводжувався ними грою на форминзі. Мелодії були речетативного складу, який в майбутньому витіснила, мелодична декламація і, власне, спів. Це були перші грецькі музиканти-професіонали, народні поети і співаки.

Високого рівня досягло музичне мистецтво і у старовинному Єгипті. У 1-3 тис. до н.е він створив цивілізацію яка стала цілим етапом історії людської культури. Окрім архітектурних споруд, культурні цінності створені єгипетським народом є не менш важливими.

Крізь століття єгипетський народ проніс свою древню культуру. Багато досяг він і музиці. Вплив християнського церковного мелосу не оминув єгипетського мистецтва. Оскільки, арабське завоювання призвела до того, що разом із мусульманської релігією поширилися в Єгипті і арабські наспіви зі своєю своєрідною чотиритоновною будовою.

На стінах усипальниць, споруджених володарям країни, зустрічаються словесні тексти з пісень трудівників єгипетської землі. Ці написи відрізняються суворію простотою, у словах звучать іноді мотиви образи, і протести проти гніту царів. Божественна музика цих пісень висловлювала страждання і почуття.

До найпоширеніших народних пісень належали ті, які розспівувались на берегах Нілу.

Народні дійства з музикою й танцями – мистецтво переважно монументальне, декоративне, розраховане на багатьох учасників, зокрема й

співців-музикантів. Сюжети цих «пристрастей» і «містерій» виникли у народній міфології, діючими персонажами якої були боги. Найпопулярнішими у народі були «пристрасті» Озириса – бога юності, родючості. Пісні з хором, хода й танці чергувалися з драматичними сценами. Улюбленим музикчно-драматическим жанром в «пристрастях» були жіночі пісні-плачі над мертвим Озирисом. Страсті-містерії були вищою формою Єгипетського фольклору.

Найдавнішими жанрами професійної музики єгиптян, були релігійно-культові гімни та інші молитовні наспіви. На стінах пірамід, надгробках, в древніх папірусах, в релігійних збірниках «Тексти пірамід» і в «Книгах мертвих» збереглися рядки тих величних гімнів, які єгиптяни складали своїм божествам.

З 2 тис до н.е. розвиток єгипетського мистецтва відбувався в умовах возвеличення світської структури державної влади. Значно зміцніла і прогресувала світська професійна музика. При дворах фараонів існували музичні ансамблі співаків й інструменталістів. Головними жанрами були песні-гімни на вшанування царів.

Єгиптяни грали на дугових і кутових арфах, лютнях, поздовжніх флейтах, подвійних гобоях. Найбільш високого розвитку досягло виконання на дерев'яній арфі, особливо у ансамблях. Про пошану, якою була оточена арфа і мистецтво гри у ній, свідчить знаменита «Пісня арфіста» – одна з найвищих досягнень староегипетської поезії.

Тема 4. Філософські теорії та концепції у світі музики

1. Філософія та теорія музики Піфагора. Музика сфер Піфагора.
2. Музика в семіотичному просторі моралі Ф. Ніцше.
3. До проблеми філософії музики. А. Шопенгауер, Т.Адорно.

Література:

1. Лосев А. Ф. История античной эстетики. Софисты. Сократ. Платон. [Текст] / А. Ф. Лосев. - М. : Ладомир, 1994. – 716 с.

2. Макаренко Г.Г. Дух музики – ірраціональна суть філософії, творчості та життя Ф.Ніцше [Текст] //Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах). – К.: Знання, 1999. – С.54.

3. Ніцше Ф. Повне зібрання творів [Текст] / Фрідріх Вільгельм Ніцше // Народження трагедії з духу музики. – Т. 1. – Львів: Астролябія, 2004. – 769 с.

4. Полюга В.В. Філософія і музика: «філософія музики» та «музика філософії» [Текст] / Вікторія Полюга // Хорове мистецтво України та його подвижники : матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Дрогобич, 19 – 20 жовтня 2017 року) [Електронний ресурс] / Редкол. : І.Л. Бермес, В.В. Полюга. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2017. – С.234-247. – Режим доступу: <http://ddpu.drohobych.net/konf-xorove-mystectvo/>

5. Сычева С. Г. Эстетические идеи в книге А. Шопенгауэра “Мир как воля и представление” [Текст] / Светлана Георгиевна Сычева // Известия Томского политехнического университета. – 2010. – Т. 316, №6. – С. 180-184.

6. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление [Текст] / Артур Шопенгауэр. – М. : Наука, 1993. – Т. 2. – 669 с.

7. Адорно Теодор В.Обране : Соціологія музики [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Adorno/Adorno_index.php

Інформаційний блок:

Музична теорія та музична естетика розвивались ще за часів Стародавньої Греції, де найпершим науковцем котрим осмислював питання виникнення, сутності та таємниць музики був Піфагор. Мислитель підняв мистецтво до істинно гідного стану, продемонструвавши його математичні підстави. Саме Піфагору належать відкриття діатонічної шкали. Отримавши основну інформацію про божественність музики від жерців різних Містерій, Піфагор провів кілька років у роздумах над законами, управляючими злагожденістю і дисонансом.

Для Піфагора музика була похідною від божественної науки математики, і її гармонії жорстоко контролювалися математичними

пропорціями. Піфагорійці стверджували, що математика демонструє точний метод, яким Бог встановив і затвердив Всесвіт. Саме тому, числа передують гармонії, бо їх незмінні закони управляють усіма гармонійними пропорціями. Після відкриття цих гармонійних співвідношень Утвердивши музику як точну науку, Піфагор застосував знайдені ним закони гармонійних відносин всім феноменам природи, пішовши настільки далеко, що встановив гармонійні відносини між планетами, сузір'ями і елементами. Піфагор віддавав настільки значну перевагу струнним інструментам. Він стверджував, що душа мусить бути очищена від ірраціональних впливів урочистим співом із акомпонуванням на лірі.

Найбільш величною і відомою гіпотезою Піфагора були міркування про сидеричні гармонії. Із усіх людей лише Піфагор чув музику сфер. Піфагор розглядав Всесвіт як величезний монохорд з одною струною, прикріпленою верхнім кінцем до абсолютного духу, а нижнім – до цілковитої матерії, тобто струна натягнута між небом і землею. Піфагор розділив всесвіт на 9 частин, за іншими джерелами – на 12 частин. Останнє тлумачення було таким, де перша сфера була емпіріями, або ж сферою нерухомих зірок, що була притулком безсмертних. З другого по дванадцяту були сфери – Сатурна, Юпітера, Марса, Сонця, Венери, Меркурія, місяця, вогню, повітря, води та землі. Відповідно, піфагорійці давали імена різним нотам діатонічної шкали, до швидкості і величини планетарних тіл. Кожна з цих гігантських сфер мчала через нескінченний простір, вважали вони, видаючи звук певного тону, який виникав з допомогою безперервного усунення ефірного пилу. Оскільки ці тони були маніфестаціями божественного порядку й руху, то звідси висновок, що вони поділяли гармонію власних джерел.

Піфагорійці вірили, що все, що є, має голос і що це створено для вираження вічної хвали Творцю. Проте, людина не може відтворити у собі ці мелодії, оскільки її душа заплутається в ілюзіях матеріального існування. Коли вона звільнить себе від нижчого почуттєвого світу з його обмеженнями та почуттєвим сприйняттям, саме тоді зазвучить музика сфер.

Осмислюючи феномен музики у філософії важливого значення набувають тези німецького філософа 19 століття – Артура Шопенгауера. Музика це метамистецтво. Мистецтво А.Шопенгауер називає “кольором життя”, де вважає, що воно – творіння генія, яке повторює сприйняте чистим спогляданням вічної ідеї. Мистецтво відрізняється від науки, яка, наслідуючи постійний і беззмістовний потік основ і наслідків, ніколи не досягає кінцевої мети.

З'ясовуючи специфіку мистецтва в порівнянні з наукою взагалі і філософією, зокрема, А.Шопенгауер належну увагу віддає проблемі класифікації видів мистецтва. Ця класифікація побудована на тому, що різні мистецтва з різним ступенем досконалості схоплюють різні рівні об'єктивації волі. Відповідно до цього види мистецтва, формуючись від нижчого ступеня до вищого. Класифікація видів мистецтва, запропонована А.Шопенгауером, досить умовна і навіть за термінологією не відповідає традиційній естетиці. Привертає увагу і той факт, що серед видів мистецтва відсутні театр, живопис і, власне музика.

А.Шопенгауер вважає музику витонченим мистецтвом і відводить їй виключне місце в своїй філософській системі. На думку філософа, виключність музики полягає в тому, що вона не є відображенням ідей або ступенів об'єктивації волі, на відміну від інших мистецтв, а є висловлюванням самої волі. В цьому контексті музика стає безпосередньою об'єктивацією і знімком самої волі, яка, в свою чергу, являє нам увесь існуючий світ через ідеї. Саме тому музичне мистецтво відрізняється від усіх інших видів мистецтва сильнішою, швидшою та неухильною дією на людину. А.Шопенгауер проводить думку про всезагальність музичної мови, її ясність, яка часто-густо випереджає мову розуму.

Музикознавчі погляди, що відтворюються у конкретних періодах життя відомого німецького композитора, філософа реформатора мистецтвознавства Ріхарда Вагнера, також позначені впливом особистості А.Шопенгауера. Р.Вагнера приваблює моральнісна орієнтація А.Шопенгауера, його інтерес до таких станів людини, як страждання, егоїстичні імпульси та інше. Але

найбільше зацікавлення Р.Вагнера викликає шопенгауерівське захоплення музикою. Якщо до знайомства з філософією А.Шопенгауера Р.Вагнер сприймав музику у ролі медіуму, сприймав як засіб у створенні драми, то пізніше музика отримує своєрідний статус суцільного суверенітету. Цей статус перетворив її в таємниче, споконвічне, відверте начало, відображаюче “річ у собі”, при цьому сам музикант піднімається до рівня “божественного віщуна”. Втілення музикою таємничо споконвічного начала, відображення нею “речей у собі” дало змогу Вагнеру відокремити музичне мистецтво від інших видів мистецтв та стверджувати, що музика є “художньо-ідеальною подобою світу”.

Спадкоємцем, що відтворює специфіку культурологічної атмосфери Німеччини другої половини XIX століття, яка багато в чому визначилася взаємодією двох перших позицій є впливовий німецький мислитель, філософ Фрідріх Ніцше. Якщо філософія, мистецтво, практична діяльність Р.Вагнера виявили досить складну взаємодію традицій і новаторства то у творчій спадщині Ф.Ніцше, важко виокремити естетичну, мистецтвознавчу чи проміжну – філософсько-естетичну, естетико-мистецтвознавчу – позицію. Специфічна манера написання, іномовність, звернення до міфологічних символів дозволяє простежити естетико-мистецтвознавчі аспекти у багатьох працях філософа, працях, які безпосередньо естетики чи теорії мистецтва не торкаються.

Естетичні погляди Ф.Ніцше розглядаються на підґрунті діонісійського та аполонівського начал. У Ф.Ніцше образи двох божеств Аполлона і Діонісія не цілком збігаються з міфічними уявленнями історичних еллінів. Більш того, в історії Греції діонісійські святкування грали дещо іншу роль, ніж їм приписує Ф.Ніцше. У інтерпретації філософа, Аполлон – це бог усіх сил, що творять образи, божество внутрішнього світу фантазії, що панує над ілюзорним блиском краси. Тому аполонівське начало – це світ ілюзій, рятунок від мук становлення. Він означає захоплене перебування перед вигаданим світом сновидінь, у яких людина знаходить своє задоволення і, хоча й усвідомлює їхню нереальність, бажає продовжити як можна довше ці ілюзії. По своїй суті, аполонівське начало – це процес відокремлення людини від природи, це

самообмеження, виділення себе в щось протилежне іншому світу, фактично, начало індивідуалізації.

Під ім'ям Діоніса Ф.Ніцше розуміє уособлення всього стихійного, несвідомого, інстинктивного. Діонісійське начало – це природність, начало органічного зв'язку і спільності з природою – є, по своїй суті, становленням у всій його повноті, де воля до життя, що радіє своїми вищими типами в нескінченній невичерпності всупереч страхітливості і стражданням, стає вічною радістю становлення. Діонісійське начало є уособленням становлення, що реалізується через волю до життя. Кожному з двох начал буття відповідають певні види мистецтва. Аполлонівському началу – мистецтва пластичних образів, до яких належать, насамперед, скульптура, живопис і епічна поезія. Найточнішим втіленням бога Діоніса – представника інстинктивного, природного начала є непластичне мистецтво музики.

Музика набуває особливого значення в контексті двох культуро-творчих начал. Саме музику, на думку Ф.Ніцше, доцільно поєднати з таким теоретично важливим поняттям як “естетизація”, – своєрідним наслідком кризи раціонального методу мислення. Невід'ємним атрибутом естетизації є, на думку Ніцше, художнє мислення. Поняття “естетизація” несе досить значне теоретичне навантаження і допомагає обґрунтувати роль і значення музики, музичного мистецтва, адже автор роботи “Народження трагедії з духу музики” в поєднанні двох художніх начал – природнього, інстинктивно-музичного в особі бога Діоніса і споглядального, штучно-розумового аполлонівського виявив своє світобачення як естетичний феномен, який став підґрунтям мислення, критерієм оцінок і суттю всієї філософії Ніцше.

Саме тому у філософії Ф.Ніцше музика – втілення стихійно-несвідомого, інтуїтивно-інстинктивно діонісійського начала, яке уособлює собою становлення буття, – найбільш повно і точно виражає першооснову всього існуючого, завдяки чому попередньо розроблена ідея виключної ролі музики в ірраціоналістичній філософії XIX століття, набуває свого логічного завершення.

Музика не лише відігравала особливу роль в ірраціоналістичній філософії, а й слугувала своєрідною зоною перетину теоретичних позицій А.Шопенгауера, Р.Вагнера та Ф.Ніцше. Спираючись на поняття “надмистецтво”.

Отже, в умовах інтелектуальних викликів сучасного світу значно актуалізується проблема філософської спрямованості музичних знань. Такий підхід переконливо вказує на те, що наука і творчість, істина і духовність, правда і краса повинні йти поряд.

До основних проблем філософії музики відносяться питання історичного побутування музики, її походження, відносини із іншими видами мистецтва.

Теодоро Адорно. Важливу роль у концепціях Т. Адорно відіграє те, що він був не тільки філософом і соціологом, але і музикознавцем. Так, вираження істинної свідомості епохи Т. Адорно вважав можливим лише через руйнування музичної художньої форми за допомогою дисонансу. Істинним мистецтвом, на його переконання, може бути тільки мистецтво заперечення, яким є театр абсурду С. Беккета. Його погляди на роль мистецтва в суспільстві багато в чому зближуються з поглядами А. Шопенгауера та Ф. Ніцше.

У праці «Введення в соціологію музики. Дванадцять теоретичних лекцій» Т.Адорно пише про перспективу «таких умов життя, за яких культура перестає бути ношею на плечах людства». Він припускає, що ближче до істини може бути той, хто мирно дивиться в небо, а не той, хто правильно розуміє «Героїчну симфонію» Л. ван Бетховена. Відзначаючи динаміку видів мистецтва в сфері художньої культури і характеризуючи відмінні особливості музичних жанрів, він фіксує сучасну тенденцію до деградації, вульгарності, бездушності, нестриманої чуттєвості, масового безглуздя.

Тема 5. Сучасні тенденції філософії музики

1. Музика, що лунає як філософія (інтерпретації музики як моделі світу).
2. Філософські основи музичної терапії.

Література:

1. Макаренко Г.Г. Пантрагічне світосприйняття в культурологічній філософії Ріхарда Вагнера [Текст] // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах). – Київ:Знання, 1981. – С.25-29.

2. Полюга В. Феномен інтерпретації в музиці: філософський аспект [Текст] /Полюга Вікторія // “Практична філософія”. – Київ, “ПАРАПАН”, 2013. – №3.– С.59 – 64.

3. Dr. Gordon L. Shaw. For the professional music educator the “Mozart effect” – research on music and the developing brain, and more...[електронний ресурс]/ R. Coff/Suzuki Music Academy All Rights Reserved, 2005. – Режим доступу : <http://parenting-baby.com/parenting-baby-music-research/music-research.html>

Інформаційний блок:

Особливості музики є концептуальними аспектами багатьох течій, напрямів філософії. Адже зв'язок музики з життям - складний, опосередкований, часто не наявний. Музика відтворює життя понад форми самого життя (як це роблять інші види мистецтва), де основоположна роль належить, передусім, інтуїції і емоції.

Музика має могутній вплив на людину її ставлення до світу. Про, що в історії свідчить безліч фактів. Музика здатна успішно служити громадській практиці у її особистісній площині, а отже і зайняти свою позицію у суспільстві. Оскільки музика використовується з особистісного боку громадської практики, вона відбиває дійсність - пізнає її і оцінює. У цьому аспекті, музика це пізнання, оцінка та проектування, яке може забезпечувати ефективний духовно-практичний вплив на особистість. Музика володіє комунікативними засобами, що відповідають цим завданням.

Вона унікальна тим, що в її основі лежить не слово, а, передусім - інтонація. Джерело музичної образності становить висотна (мелодико-гармонічна) і ритмічна (за тривалістю) організація музичних звуків з урахуванням ладу і метру, доповнювана тембром і динамічними засобами (гучністю). Усе, це в сукупності дозволяє висловити не тільки почуття та переживання людини, а й найглибші роздуми митця над життям. Отже, можна

стверджувати, що мова музики особлива. Вона не пропонує наукових знань, не вирішує технічних проблем, тощо, вона оцінює дійсність за допомогою художньо-образного вираження емоцій. Головна особливість музики полягає, очевидно, в тому, що вона є найбільш «чистою» моделлю мистецтва, особливою формою особистісної площини в суспільстві.

У порівняльному вивченні музики та інших видів мистецтва, очевидно, що музика володіє художньою, пізнавальною, комунікативною функціями, котрі служать духовно-практичному впливу на людину, і основну різницю між мистецтвами слід шукати саме в цих напрямках. Специфіка кожного виду мистецтва виступає через особливості його мови. Але порівняння художніх мов з їхніми істотним ознаками вимагає знання загальних закономірностей формування, які впливають з природи мистецтва і пов'язані з закономірностями її функціонування. І тут аспект порівняння музики з іншими видами мистецтва осмислюється філософією мистецтва, естетикою, що вивчає загальні закономірності побудови і функціонування творів мистецтва та його художнього сприйняття, які теж впливають із природи мистецтва і визначаються її функціонуванням.

Кожен вид мистецтва по-своєму входить у життя людей. Вивчити специфіку музики, а, точніше, філософію музики - це передусім, знайти своєрідний характер її участі в бутті.

Опираючись на вищесказане, музичне мистецтво - це світ емоційних образів, свідомо створених людиною у вигляді форми із внесенням художньо-образних, емоційних, інтуїтивних ознак. Світ, покликаний вносити у життя людини красу, знання, насолоду, творчість, гру уяви, духовність. Мистецтво робить людину більш гуманною, формує повноцінну, цілісну особистість, а також, здатне коригувати психологічні патології.

Зв'язок мистецтва та медицини не є чимось новим. Ще древні магичні обряди, шаманські ритуали під час лікування супроводжувалися ритмічними танцями, музикою, театральними діями. Так виник один із методів психотерапії - "музикотерапія" – лікування музикою. Проблема цього методу

полягає у відсутності методологічної філософської бази. З іншого боку, у межах психотерапії також не склалося чіткого поділу в прийомах впливу на пацієнта.

Предметом музикотерапії є психіка людини, її емоційний світ. Тут найяскравіше відображається емоційно-образна природа мистецтва, котре здатне очищати почуттєвий світ, коригувати його чи спрямовувати в певному напрямку. Дослідження впливу музики на людський організм провадять до виявлення впливу музичних творів на ритми серцебиття, на розумову чи інтелектуальну стимуляцію, на емоційне врегулювання психічних станів збудження. Мінорні акорди розслаблюють, а мажорні посилюють роботу м'язів. Найбільш збуджуючою звуковою силою володіє звуковий інтервал велика секста. А в активній формі музикотерапія включає прийом – твокалотерапія, хоровий спів.

Музикотерапія емоційно активізує міжособистісні стосунки, регулює психовегетативні процеси, підвищує доступність для свідомого переживання певних психічних процесів, створює умови для соціальної активності. Велике значення музики простежується у відволіканні від настирливих станів (Й.С. Бах. Соната (g-moll), ч.1; Ф.Шопен. Соната №3.; С.Рахманінов. 1-й концерт, ч.1.; Ф.Шопен. Ноктюрн (Es-dur); Ф.Шуберт. Симфонія (C-dur), ч.2; П.Чайковський «Пори року» (лютий); В-А.Моцарт. 25-а симфонія, ч.2; Ф.Шопен. Вальс № 2). Музика Генделя, Баха, Глюка, Гайдна, Бетховена, Паганіні, Ліста, Гріга, Шопена, Вагнера, Чайковського, Верді, Рахманінова, Шостаковича, Щедріна пропонується людям з шизофренічними типами психічних відхилень

Отже, музичне мистецтво містить в собі корелюючу функцію через вплив на емоційну сферу людини завдяки своїй емоційно-образній специфіці.

Тема 6. Проблема музичної творчості у філософії

1. Основні категорії філософського осмислення проблеми творчості.
2. Феномен інтерпретації в музиці.
3. Музика як екзистенційна творчість.

Література:

1. Полюга В.В. Екзистенційна парадигма музичної творчості [Текст] / Вікторія Полюга // Наукові записки національного університету “Острозька академія” Вип.17. – Острог, 2015. – С.8-12

2. Полюга В.В. Феномен інтерпретації в музиці : філософський аспект [Текст] / Вікторія Полюга // Практична філософія. – К. : Парапан, 2013. – №3. – С.59-64.

3. Ігнатова Л. Феномен творчості як духовний компонент пізнання [електронний ресурс] / Лариса Ігнатова // Філософія творчості. – С.238-247 http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/MuzS/2010_6/statti/25-ignatova.pdf

Інформаційний блок:

Осмислення проблем творчості зводиться до виокремлення таких категорій, де творчість є діяльністю, котра породжує щось нове, яке ніколи раніше не існувало. Водночас певний акцент зосереджується на основному критерії творчості – унікальності результату в духовних процесах музичної діяльності людини. А саме на трактуваннях проблеми творчості в такому контексті, де тільки автору, музиканту – можливо досягнути трансцендентні, екзистенційні, Божественні глибини. На сьогодні об'єктом творчості стає людина в її єдності з предметними умовами, формами спілкування і самореалізації, які їй необхідно відтворювати або змінювати, зберігати чи оновлювати. Саме у творчості відбивається духовність людини з її тяжінням до нескінченно різноманітного музичного мистецтва. Альтернативи творчості ні в історії, ні в суспільстві, ні в самій особистості немає, а дослідження проблеми полягає в буттєвісному контексті пояснень автора.

У певних видах мистецтва необхідною постаттю є виконавець, а питання про те, що визначає специфіку виконавського мистецтва, зберігає свою гостроту. Тому актуальним є філософське осмислення загальних закономірностей виконавського виду творчої діяльності взагалі, та інтерпретації в музичній творчості, зокрема. Зазначимо, що взаємодія між філософією і музикою є багата і різноманітна : обговорення взаємодії музики з філософськими питаннями має давню історію в той же час музика часто сприймається і як об'єкт філософського дослідження.

В історії філософської думки постає багато проблем естетичного спрямування котрі заслуговують на належну увагу, проте серед них є така, що в умовах сучасності заслуговує первинного дослідження – це проблема рефлексій музики, творчості та інтерпретації. Особливо гостро це питання підіймається у сучасних концепціях музичного виховання, де можна виявити таку загальну тенденцію як прагнення до розкриття творчого потенціалу. Тож, при наявності яких якостей та створенні яких умов може існувати творча особистість нині? Перш за все звернемось до одного з унікальних факторів формування творчих здібностей особистості, а саме до музичного мистецтва. Звертаючись до музики, ми безпосередньо створюємо відповідні умови для розвитку творчої особистості, оскільки, музика – поліфункціональна, вона, як образно-знакова частина середовища, впливає на ставлення особистості до оточуючого її середовища.

Можемо припустити, що кожна інтерпретація музичного тексту, має право на життя, але тоді коли логічність її існування буде доведена. Тобто виконання музичного твору, насамперед вимагає пошуку сенсу, а вже згодом переростає у особливе, індивідне пояснення художнього змісту та виклад ідейно-художньої концепції. У музиці відбуваються конгломерації емоційного та раціонального. Проте, якщо музика не є об'єктивною формою, а інтерпретація передбачає єдність семантичного, рефлексивного і навіть екзистенціального, то чи можемо ми говорити про особистісний аспект інтерпретатора, тобто про виконавця, як творця. Вважаємо, що музичні здібності, музичний талант, праця є тими чинниками котрі поглиблюють здатність чути музику, переживати її, відчувати її виразність та інтерпретувати. Інтерпретатор – це творець, що створює себе у музичному творі. Також зазначимо, що дослідження інтерпретації в музиці, основним чином стосуються інструментальної музики, що виконується без слів, зображень, тощо. Нерідко, абсолютну музику визначають як чисту форму. Абсолютна музика має найбільший вплив на слухача. Так, у XX – XXI столітті таку музику використовують як інструмент впливу, а саме – репродукування музики у повсякденному житті засобами масової інформації, використання її як фону-

емблеми у рекламі, зростання обсягу музичної інформації, котра потребує переробки у людській свідомості, обумовлює те, що музика стає засобом специфічного інформаційного впливу на особистість.

Першою і вихідною настановою інтерпретатора – є творче виконання, таке, що відтворює споріднену душу, стає співавторством, незважаючи на часово-просторові дистанції.

Багато митців приступаючи до навчання чи музикування, стикалися з такими моментами, коли одним потрібно пояснювати, як виконати твір, властивості динаміки, ритмічності, а інші відчували та інтерпретували твір на інтуїтивному рівні. Питання: “Чому в музиці Баха хтось чує спасіння, а хтось пікардійську терцію, а музика Моцарта не всім відкриває свої небеса ?” й досі залишається риторичним, проте дар творчої інтерпретації можна вважати талантом.

Музика стає творчістю тільки в екзистенційній площині, адже людська екзистенція має неповторний творчий зміст, оскільки кожна людина є окремою особистістю та індивідуальністю у власному бутті. Самоаналіз і самовираження є пріоритетною умовою формування творчої особистості, здатної до самоактуалізації. Звертаючись до музики, ми безпосередньо створюємо ці відповідні умови для розвитку особистості, оскільки, тільки музика впливає на ставлення творчої особистості до навколишнього світу та виявлення її екзистенційних свобод.

Тема 7. Семіозис, естетизм та екзистенція у концепціях філософії музики.

1. Музика: гармонія сфер чи інструмент культури.
2. Музика ХХст. Категорія оригінальності.
3. Проблема музичного семіозису в контексті філософії музики.
4. Музичне сприйняття: проблема феноменолого-екзистенційного аналізу.
5. Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики.

Література:

1. Гомілко О. Музика. Гармонія сфер чи інструмент культури? [Текст] / Ольга Гомілко // Докса. – 2010. – Вип. 15. – С.276 – 285.
2. Капічіна О.О. Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики [Текст] / О.О. Капічіна // Мультиверсум. Філософський альманах. – К.: Центр духовної культури, – 2006. – № 57. – С.56-62
3. Макаренко Г.Г. Пантрагічне світосприйняття в культурологічній філософії Ріхарда Вагнера [Текст] // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах). – Київ:Знання, 1981. – С.25-29.
4. Полюга В. Феномен «геніальності» в мистецтві (синергетичні моделі) [Текст]/ Полюга Вікторія // Вісник національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. – К.: Міленіум, 2018. – №2. – С.262-266
5. Суханцева В.К. Кате горія часу в музичній культурі [Текст] : Моногр. / В.К. Суханцева. – К.: Лыбидь, 1990. – 184 с.
6. Естетизм [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://terme.ru/dictionary/179/word/yestezis>
7. Капічіна О. О. Феноменологічні основи проблеми музичного сприйняття [електронний ресурс] / О. О. Капічіна // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського №2 (54), 2012 . – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vdnuet/gum/2012_2/Kapichna.pdf

Інформаційний блок:

Аналіз феномену музики у контексті сучасних трансформацій естетичного «поза межами естетики». Виявлення практичного характеру музики як способу вираження та структуризації тілесної присутності людини у світі (О.Гомілко «Музика. Гармонія сфер чи інструмент культури?»)

В контексті осмислення музики ХХст., зокрема, категорії оригінальності важливим є співвідношення музичної обдарованості, що розвивається в особистості. Вагомим фактором цього розвитку є духовно-ціннісний рівень музики. Саме під впливом духовності музики відбувається розвиток обдарованості, а розвинута особистість, у свою чергу, сприяє піднесенню

духовних цінностей музики. Криза особистості як показник сучасного стану суспільства виявляється у нівелюванні духовного рівня музики та потребує зміцнення особистісного в музиці. Тому важливою є проблема формування та розвитку особистості виконавців та композиторів. У процесі розвитку творчих, інтелектуальних здібностей, музикальності, які є компонентами музичної обдарованості, ми можемо повернути музиці її духовне начало.

Звертаючись до категорії «оригінальності» відносно до композиторської творчості, а надто ж – сучасної, пов'язаної з глобалізованим суспільством та постмодерними діалогами з усім минулим людської цивілізації в усіх її географічних та часових вимірах, варто почати з самого визначення цієї категорії. Як поняття виключно позитивне і необхідне для будь-якої творчості, тобто як вимога неподібності ні до кого і привнесення в систему музичної виразовості таких елементів, які будуть ідентифікуватись з даним автором і виражати його внутрішній світ «оригінальність творчості» постала в романтичну добу і саме тоді – в зв'язку з певною глорифікацією мистецтва і митців як носіїв генія – здатність створити систему художнього виразу, позначену яскравими індивідуальними рисами стала цінуватись особливо високо. В іншому ключі, але настільки ж важливою виявилась «оригінальність» в творчості першої половини ХХ ст., коли вона ідентифікувалась вже не тільки і не стільки з одкровенням генія, скільки із здатністю митця проявити інтелект вченого і «винайти» такий елемент чи систему елементів композиторської техніки, яка була б особливо вдячним матеріалом для теоретичного аналізу.

В сьогоденні, важливим принципом видається «природна комунікативність артефакту», тобто оптимальна спрямованість сучасного музичного твору на реципієнта. Таким чином, категорія «оригінальності» в культурній свідомості сучасності зайняла достатньо виважене і реальне місце, яке може бути виражене відомою безіменною максимою: «Оригінальність – це відвага бути самим собою».

Проблема семіозису є однією з центральних в семіотиці. Оскільки семіотика є системною наукою про знаки, то предметом її дослідження виявляється саме семіозис як процес інтерпретації знаків, процес породження

значення. Різноманітні теорії лінгво - музикознавчо - семіотичного напрямку розглядають музичний семіозис насамперед як динамічний процес існування та інтерпретації музичних знаків. На нашу думку, структуральна лінгвістика та аналіз музичних структур (форм), виявляється досить обмеженим підходом до музики, що не дозволяє виявити генезисні основи музичного як такого, і музичного семіозису зокрема. Музика є не тільки предметом музикознавства чи музичної семіотики, але насамперед філософії музики, що цікавиться музикою як способом буття людини та Всесвіту. Важлива естетична складова музичного семіозису про яку необхідно сказати, яка має екзистенціально-феноменологічну будову і завдяки якій музика стає зрозумілою і доступною кожному окремому індивіду, є музичний естетизм. Музичне буття – це насамперед естетичне буття, що має свою чітку логічно-часову структуру, яка дозволяє здійснюватися музичному становленню.

Музичний естетизм означає емоційно-чуттєве особистісне переживання краси музики в свідомості людини, що діалектично поєднує у собі змістовну явленість музичного твору і суб'єктивну «замість» особи. «Музичний естетизм – це універсальне поняття, що сполучає у собі універсальний характер музичного буття і універсальність людської свідомості, сприйняття і розуміння в цілому». І завдяки музичному естетизму музика набуває людського, особистісного значення, переживається і усвідомлюється людиною, є зрозумілою і доступною кожному. Отже, можна сказати, що музичний естетизм є тією точкою єднання музичного і особистісного, яка лежить в основі розуміння музично-естетичного поля семіозису. Тому ми можемо говорити про музичний семіозис саме як естетичний феномен. Таким чином, музичний семіозис є універсальним естетичним феноменом, що визначається як стійке універсальне естетичне і цілісне поле, в якому відбувається інтерпретація музичного, як спів-буття людини і культури.

Тема 8. Музична діяльність як чинник синергії культур.

1. Синергетика як метод в музичній освіті.
2. Місце музичної діяльності у глобалізаційних процесах сучасності.

Література:

1. Лосев А.Ф. Основной вопрос философии музыки [Текст] / А.Ф. Лосев // Советская музыка. – 1990. – № 11.
2. Пригожин И. Стенгерс И. Время, хаос, квант / И.Пригожин, И.Стенгерс. – М.: Прогресс, 1994. – С. 94-95
3. Психология музыкальной деятельности: Теория и практика : учеб. пособие для студентов музыкальных факультетов высших педагогических учебных заведений / Д. К. Кирнарская, Н. И. Киященко, К. В. Тарасова и др. ; под ред. Г. М. Цыпина. – М. : Академия, 2003. – 368 с.
4. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості: Підручник [Текст] / Світлана Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 344с.
5. Адорно Теодор В.Обране : Соціологія музики [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Adorno/Adorno_index.php

Інформаційний блок:

Формування музично-естетичної культури є інтегрованою властивістю творчої особистості, яка характеризує міру засвоєння нею музичних цінностей суспільства, ступінь розвитку її сутнісних сил, що проявляється у власних якостях і результатах музичної діяльності, а також є проявом її творчої діяльності та розкриттям таких унікальних особливостей, якими є творчі здібності. Звідси, музичне мистецтво та його відправна - музична культура - є своєрідним виразом об'єктивізації та реалізації здатності людини розкривати власне духовно-естетичне ставлення до дійсності в процесі практично-творчої діяльності, а крізь нього становлення власного “Я”.

Постановка проблеми знаходить своє відображення в сучасній освітній концепції, яка звертається до осмислення проблем музичного мистецтва як до способу пізнання і самопізнання, способу отримання цілісного уявлення про світ, місця людини в світі. Відповідно сучасна музична освіта не може залишатися відстороненою від проблем нового часу. Дослідження основоположних проблем синергетики у площині розуміння музики може сприяти осмисленню цілісності внутрішнього світу людини та відігравати

значну роль у формуванні людини нового часу, у виробленні системи цінностей, відповідних до сьогодення.

Синергетика виникла на початку 70-х роках XX століття. Вона намагається відповісти на питання, що пояснюють процеси упорядкування та самоорганізації, котрі, в свою чергу, пов'язані з колективною поведінкою підсистем утворюючи загальну систему. Зазначимо, що певна частина сенсу синергетики і такі поняття як самоорганізація, саморозвиток і еволюція мають спільність. Особливо самоорганізація стійко асоціюється сьогодні з синергетикою. Саме цей компонент виділяється в наукових дослідженнях синергетики і, як правило, є найбільш істотним і становлять найбільший інтерес. В осмисленні самоорганізації значимості набуває дослідження не тільки результатів, а й умов причин чи рушійних сил і як результат діяльності.

До проблем, що розробляються синергетикою входить теорія дисипативних структур, що розкриває історичні передумови та світоглядні підстави теорії самоорганізації. Ці характеристики пов'язані з такими якостями як відкритість і дисипативність. У застосуванні цих категорій до людини як особистості відзначається психічна відкритість як спрямованість людини на навколишнє середовище : на інших людей, людство, природу (все залежить від широти її життєдіяльності і мислення). Це – душевність людини, її прагнення жити. Дисипативність, пов'язана з духовністю особистості, тобто з її можливістю піднятися на більш високі рівні свідомості. Цей акт ніби дає дозвіл на нашу недосконалу свідомість діяти досконалішою свідомістю, на вищому рівні". Стосовно дисипативних структур мова йде про такий підхід, що дозволяє провести розгляд зв'язку самоорганізації та саморозвитку. Такий науковий підхід дає змогу на новому рівні усвідомити процес перетворення фізичної форми руху на соціальну і нівелює колишні розриви між науковими знаннями про різні сфери реальності. Усі ці форми розглядаються як етапи становлення і щоразу більш глибокого і системно-складного виявлення єдиного цілого.

Різноманітність наукових ідей свідчить про те, що синергетика являє собою скоріше парадигму, ніж теорію. Вона уособлює певні досить загальні

концептуальні рамки, нечисленні фундаментальні ідеї, загальноприйняті в науковому співтоваристві, і методи наукового дослідження. Тому, можна констатувати, що синергетика має не тільки проблемне осмислення, а також окреслює міждисциплінарний характер. Синергетика виявляє здатність поєднання двох явищ, що вивчаються специфічними засобами двох різних наук, але мають загальну модель. Виявлення єдності моделі дозволяє синергетиці робити надбання однієї галузі науки доступним розумінню зовсім іншої, можливо, дуже далекою від неї галузі науки і переносити результати однієї науки у іншу.

Методологія сучасної музичної освіти формується на розі феноменологічного, екзистенціального та онтологічного підходів. Саме така методологія, де метою в синергетично-методологічному контексті є творчий підхід, котрий емоційно переживається поєднує філософсько-естетичне і музикознавче осмислення, та надає змогу розкрити справжній феномен музичного буття. Відповідно результатом музичної творчості є взаємозв'язок індивідуальних особливостей і універсальних закономірностей. Саме універсальне, загальносистемне в музичних творах є об'єктом для вивчення синергетичного методу в музичній освіті. Сучасні методи в теорії самоорганізації (синергетики) дозволяють не лише по-іншому поглянути та пояснити відомі факти та закономірності, а й сформулювати принципово нові напрями у вивченні мистецтва, пов'язаних з його сприйняттям, оскільки саме музичне мистецтво впливає на еволюцію свідомості особистості. В наш час музична освіта базується на розумінні музичного мистецтва, що характеризується багатовимірністю, полівалентністю, мультиваріативністю.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Філософський світ музики.

1. Походження та сутність музики.
2. Основні цінності життя яких навчає музика .

Література:

1. Суханцева В.К. Музика як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики [Текст] / В.К. Суханцева.– К. : Факт, 2000. – 176с.
2. Лосев А.Ф. Основной вопрос философии музыки [Текст] / А.Ф. Лосев // Советская музыка. – 1990. – № 11.

Тема 2. Основні питання філософії музики.

1. Що історія музики розкриває нам про світ?
2. Який зв'язок між музикою та емоціями?
3. Який взаємозв'язок між музикою, розумом, сенсом та різниця музичної форми і змісту?

Література:

1. Капічіна О.О. Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики [Текст] / О.О. Капічіна // Мультиверсум. Філософський альманах. – К.: Центр духовної культури, – 2006. – № 57. – С.56-62
2. Лосев А.Ф. Музыка как предмет логики [Текст] // Лосев А.Ф. Из ранних произведений. – М : Правда,, 1990. – 634с.
3. Макаренко Г.Г. Пантрагічне світосприйняття в культурологічній філософії Ріхарда Вагнера [Текст] // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах). – Київ.:Знання , 1981. – С.25-29.
4. Лосев А.Ф. Основной вопрос философии музыки [Текст] / А.Ф. Лосев // Советская музыка. – 1990. – № 11.
5. Суханцева В.К. Категорія часу в музичній культурі [Текст] : Моногр. / В.К. Суханцева. – К.: Лыбидь, 1990. – 184 с.
6. Шопенгауер А. Мир как воля и представление [Текст] / Артур Шопенгауэр. – М. : Наука, 1993. – Т. 2. – 669 с.

7. Лосєв А.Ф. Музыка як предмет логіки. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.opentextnn.ru/music/Perception/?id=618>

Тема 3. Музыка стародавньої Греції та Єгипту.

1.Музичні інструменти античних греків та єгиптян.

Література:

1.Суханцева В.К. Музыка як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики [Текст] / В.К. Суханцева.– К. : Факт, 2000. – 176с.

Тема 4. Філософські теорії та концепції у світі музики.

1. Філософія та теорія музики Піфагора. Музыка сфер Піфагора.

2. Філософія музики як концепція у філософуваннях О.Ф. Лосєва, Ф.Ніцше, А.Шопенгауєра, Р.Вагнера, Т.Адорно.

Література:

1. Лосев А.Ф. Музыка как предмет логики [Текст] // Лосев А.Ф. Из ранних произведений. – М : Правда,, 1990. – 634с.

2. Лосев А. Ф. История античной эстетики. Софисты. Сократ. Платон. [Текст] / А. Ф. Лосев. - М. : Ладомир, 1994. – 716 с.

3. Макаренко Г.Г. Пантрагічне світосприйняття в культурологічній філософії Ріхарда Вагнера [Текст] // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах). – Київ.:Знання , 1981. – С.25-29.

4. Макаренко Г.Г. Дух музики – ірраціональна суть філософії, творчості та життя Ф.Ніцше [Текст] //Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах). – К.: Знання, 1999. – С.54.

5. Ніцше Ф. Повне зібрання творів [Текст] / Фрідріх Вільгельм Ніцше // Народження трагедії з духу музики. – Т. 1. – Львів: Астролябія, 2004. – 769 с.

6. Сычева С. Г. Эстетические идеи в книге А. Шопенгауэра “Мир как воля и представление” [Текст] / Светлана Георгиевна Сычева // Известия Томского политехнического университета. – 2010. – Т. 316, №6. – С. 180-184.

7. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление [Текст] / Артур Шопенгауэр. – М. : Наука, 1993. – Т. 2. – 669 с.

8. Адорно Теодор В.Обране : Соціологія музики [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Adorno/Adorno_index.php

Тема 5. Сучасні тенденції та проблема музичної творчості у філософії музики.

1. Філософсько-концептуальні засади осмислення проблеми творчості як феномену духовних процесів.

2. Проблема геніальності у філософії та музичному мистецтві.

3.. Музикотерпія.

Література:

1. Полюга В.В. Екзистенційна парадигма музичної творчості [Текст] / Вікторія Полюга // Наукові записки національного університету “Острозька академія” Вип.17. – Острог, 2015. – С.8-12

2. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості: Підручник [Текст] / Світлана Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 344с.

3. Васюріна А. О. Гедоністичність сприйняття просторової досконалості музичного світу [Текст] / А. О. Васюріна // Сучасна картина світу : Інтеграція наукового та позанаукового знання. Вип. 3. – Суми., 2004. – С.175 – 181.

4. Ігнатова Л. Феномен творчості як духовний компонент пізнання [електронний ресурс] / Лариса Ігнатова // Філософія творчості. – С.238 – 247 http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/MuzS/2010_6/statti/25-ignatova.pdf

5. Dr. Gordon L. Shaw. For the professional music educator the “Mozart effect” – research on music and the developing brain, and more...[електронний ресурс]/ R. Coff/Suzuki Music Academy All Rights Reserved, 2005. – Режим доступу : <http://parenting-baby.com/parenting-baby-music-research/music-research.html>

Тема 6. Проблема музичної творчості у філософії.

1.Філософсько-концептуальні засади осмислення проблеми творчості як феномену духовних процесів.

2. Філософія музики як методологічна основа визначення обдарованості.

Література:

1. Полюга В.В. Філософія і музика: «філософія музики» та «музика філософії» [Текст] / Вікторія Полюга // Хорове мистецтво України та його подвижники : матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Дрогобич, 19 – 20 жовтня 2017 року) [Електронний ресурс] / Редкол. : І.Л. Бермес, В.В. Полюга. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2017. – С.234-247. – Режим доступу:

<http://ddpu.drohobych.net/konf-xorove-mystectvo/>

2. Ігнатова Л. Феномен творчості як духовний компонент пізнання [електронний ресурс] / Лариса Ігнатова // Філософія творчості. – С.238 – 247

http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/MuzS/2010_6/statti/25-ignatova.pdf

Тема 7. Проблема музичного семіозису, естезису, та екзистенції в контексті філософії музики.

1. Музичний семіозис в контексті філософії музики.

2. Музичний естезис як універсальна умова соціокультурного буття музики.

3. Музика як екзистенційна творчість та феномен інтерпретації в музиці.

Література:

1. Капічіна О.О. Музичний естезис як універсальна умова соціокультурного буття музики [Текст] / О.О. Капічіна // Мультиверсум. Філософський альманах. – К.: Центр духовної культури, – 2006. – № 57. – С.56-62

2. Полюга В.В. Екзистенційна парадигма музичної творчості [Текст] / Вікторія Полюга // Наукові записки національного університету “Острозька академія” Вип.17. – Острог, 2015. – С.8-12

3. Полюга В.В. Феномен інтерпретації в музиці : філософський аспект [Текст] / Вікторія Полюга // Практична філософія. – К. : Парапан, 2013. – №3.– С.59 – 64.

4. Естезіс [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://terme.ru/dictionary/179/word/yestezis>

Тема 8. Музична діяльність як чинник синергії культур.

1. Музична діяльність – каталізатор соціально-синергетичних процесів.

Література:

1. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості: Підручник [Текст] / Світлана Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 344с.

2. Лосев А.Ф. Основной вопрос философии музыки [Текст] / А.Ф. Лосев // Советская музыка. – 1990. – № 11.

3. Адорно Теодор В.Обране : Соціологія музики [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Adorno/Adorno_index.php

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Тема 1. Філософський світ музики

1. Що було раніше – звукове інтонування чи мова?
2. Окресліть основні алгоритми сутності музики.
2. В чому полягає ціннісна парадигма музики?

Література:

1. Суханцева В.К. Музика як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики [Текст] / В.К. Суханцева.– К. : Факт, 2000. – 176с.
2. Лосев А.Ф. Основной вопрос философии музыки [Текст] / А.Ф. Лосев // Советская музыка. – 1990. – № 11.

Тема 2. Основні питання філософії музики

1. Назвіть основні світоглядні імперативи, які розкриває нам музика.
2. Який зв'язок між музикою та емоціями?
3. Який взаємозв'язок між музикою, розумом, сенсом?
4. Окресліть різницю між музичною формою і змістом?

Література:

1. Капічіна О.О. Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики [Текст] / О.О. Капічіна // Мультиверсум. Філософський альманах. – К.: Центр духовної культури, – 2006. – № 57. – С.56-62
2. Лосев А.Ф. Музыка как предмет логики [Текст] // Лосев А.Ф. Из ранних произведений. – М : Правда,, 1990. – 634с.
3. Макаренко Г.Г. Пантрагічне світосприйняття в культурологічній філософії Ріхарда Вагнера [Текст] // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах). – Київ.:Знання , 1981. – С.25-29.
4. Лосев А.Ф. Основной вопрос философии музыки [Текст] / А.Ф. Лосев // Советская музыка. – 1990. – № 11.
5. Суханцева В.К. Категорія часу в музичній культурі [Текст] : Моногр. / В.К. Суханцева. – К.: Лыбидь, 1990. – 184 с.

6. Шопенгауер А. Мир как воля и представление [Текст] / Артур Шопенгауэр. – М. : Наука, 1993. – Т. 2. – 669 с.

7. Лосев А.Ф. Музыка як предмет логіки. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.opentextnn.ru/music/Perception/?id=618>

Тема 3. Музыка стародавньої Греції та Єгипту

1.Перечисліть та охарактеризуйте музичні інструменти античних греків та єгиптян.

2. Коротко проаналізуйте значення, яке відігравала музика у житті греків та єгиптян.

Література:

1.Суханцева В.К. Музыка як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики [Текст] / В.К. Суханцева.– К. : Факт, 2000. – 176с.

Тема 4. Філософські теорії та концепції у світі музики

1. Назвіть основні теоретичні положення філософії музики Піфагора.

2. Назвіть основні постулати осмислення музики у філософії О.Ф. Лосєва.

3. Окресліть основні постулати осмислення музики у філософії Ф.Ніцше.

4. Окресліть основні постулати осмислення музики у філософії А. Шопенгауєра.

5. Окресліть основні постулати осмислення музики у науковій спадщині Р.Вагнера.

6. Окресліть основні концепції соціології музики Т.Адорно.

Література:

1. Лосев А.Ф. Музыка как предмет логики [Текст] // Лосев А.Ф. Из ранних произведений. – М : Правда,, 1990. – 634с.

2. Лосев А. Ф. История античной эстетики. Софисты. Сократ. Платон. [Текст] / А. Ф. Лосев. - М. : Ладомир, 1994. – 716 с.

3. Макаренко Г.Г. Пантрагічне світосприйняття в культурологічній філософії Ріхарда Вагнера [Текст] // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах). – Київ:Знання, 1981. – С.25-29.

4. Макаренко Г.Г. Дух музики – ірраціональна суть філософії, творчості та життя Ф.Ніцше [Текст] //Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах). – К.: Знання, 1999. – С.54.

5. Ніцше Ф. Повне зібрання творів [Текст] / Фрідріх Вільгельм Ніцше // Народження трагедії з духу музики. – Т. 1. – Львів: Астролябія, 2004. – 769 с.

6. Сычева С. Г. Эстетические идеи в книге А. Шопенгауэра “Мир как воля и представление” [Текст] / Светлана Георгиевна Сычева // Известия Томского политехнического университета. – 2010. – Т. 316, №6. – С. 180-184.

7. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление [Текст] / Артур Шопенгауэр. – М. : Наука, 1993. – Т. 2. – 669 с.

8. Адорно Теодор В. Обране : Соціологія музики [електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Adorno/Adorno_index.php

Тема 5. Сучасні тенденції та проблема музичної творчості у філософії музики.

1. Що таке «творчість»?
2. Охарактеризуйте феномен категорії «творчості».
3. Коротко охарактеризуйте феномен «геніальності».
4. Проведіть паралелі і аналогії між «творчістю» і «геніальністю».
5. Що таке - музикотерапія?

Література:

1. Полюга В.В. Екзистенційна парадигма музичної творчості [Текст] / Вікторія Полюга // Наукові записки національного університету “Острозька академія” Вип.17. – Острог, 2015. – С.8-12

2. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості: Підручник [Текст] / Світлана Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 344с.

3. Васюріна А. О. Гедоністичність сприйняття просторової досконалості музичного світу [Текст] / А. О. Васюріна // Сучасна картина світу : Інтеграція наукового та позанаукового знання. Вип. 3. – Суми., 2004. – С.175 – 181.

4. Ігнатова Л. Феномен творчості як духовний компонент пізнання [електронний ресурс] / Лариса Ігнатова // Філософія творчості. – С.238 – 247 http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/MuzS/2010_6/statti/25-ignatova.pdf

5. Dr. Gordon L. Shaw. For the professional music educator the “Mozart effect” – research on music and the developing brain, and more...[електронний ресурс]/ R. Coff/Suzuki Music Academy All Rights Reserved, 2005. – Режим доступу : <http://parenting-baby.com/parenting-baby-music-research/music-research.html>

Тема 6. Проблема музичної творчості у філософії

1. Дайте визначення філософсько-концептуальних засад осмислення проблеми творчості як феномену духовних процесів.

2. Окресліть методологічні основи визначення обдарованості.

Література:

1. Полюга В.В. Філософія і музика: «філософія музики» та «музика філософії» [Текст] / Вікторія Полюга // Хорове мистецтво України та його подвижники : матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Дрогобич, 19 – 20 жовтня 2017 року) [Електронний ресурс] / Редкол. : І.Л. Бермес, В.В. Полюга. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2017. – С.234-247. – Режим доступу: <http://ddpu.drohobych.net/konf-xorove-mystectvo/>

2. Ігнатова Л. Феномен творчості як духовний компонент пізнання [електронний ресурс] / Лариса Ігнатова // Філософія творчості. – С.238 – 247 http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/MuzS/2010_6/statti/25-ignatova.pdf

Тема 7. Проблема музичного семіозису, естетизму, та екзистенції в контексті філософії музики

1. Назвіть основні проблеми музичного семіозису в контексті філософії музики.
2. Дайте коротку характеристику музичного естетизму як універсальної умови соціокультурного буття музики.
3. Чи може музика бути екзистенційною творчістю?
4. В чому полягає феноменальність «інтерпретації» в музиці?

Література:

1. Капічіна О.О. Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики [Текст] / О.О. Капічіна // Мультиверсум. Філософський альманах. – К.: Центр духовної культури, – 2006. – № 57. – С.56-62
2. Полюга В.В. Екзистенційна парадигма музичної творчості [Текст] / Вікторія Полюга // Наукові записки національного університету “Острозька академія” Вип.17. – Острог, 2015. – С.8-12
3. Полюга В.В. Феномен інтерпретації в музиці : філософський аспект [Текст] / Вікторія Полюга // Практична філософія. – К. : Парапан, 2013. – №3.– С.59 – 64.
4. Естетизм [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://terme.ru/dictionary/179/word/yestezis>

Тема 8. Музична діяльність як чинник синергії культур

1. Що таке синергія в музиці?
2. Що є основним завданням сучасного синергетичного підходу в музичній освіті?
3. Охарактеризуйте роль і значення музичної діяльності, як інтегрованої властивості формування музичної культури.

Література:

1. Полюга В. Проблеми синергетики в контексті сучасної музичної освіти [Текст] / Вікторія Полюга. – Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015, №6(50). – С.17-24

2. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості: Підручник [Текст] / Світлана Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 344с.

3. Лосев А.Ф. Основной вопрос философии музыки [Текст] / А.Ф. Лосев // Советская музыка. – 1990. – № 11.

4. Адорно Теодор В.Обране : Соціологія музики [електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Adorno/Adorno_index.php

ТЕМИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Філософський світ музики. Походження музики. Сутність музики.
2. Основні питання філософії музики: Який взаємозв'язок між музикою і розумом? Що таке сенс у стосунку до музики?
3. Форма і зміст у музичному творі (порівняльний аналіз).
4. Який вплив музики на формування духовності і поведінки людини?
5. Музика стародавньої Греції та Єгипту. Роль музики в житті греків (елліністичний період).
6. Філософія та теорія музики Піфагора. Музика сфер Піфагора.
7. Музика в семіотичному просторі моралі Ф. Ніцше.
8. До проблеми філософії музики у спадщині А. Шопенгауера.
9. Соціологія музики Т.Адорно.
10. Сучасні тенденції філософії музики. Музика, що лунає як філософія (інтерпретації музики як моделі світу). Філософські основи музичної терапії.
11. Основні категорії філософського осмислення проблеми творчості.
12. Феномен інтерпретації в музиці.
13. Музика як екзистенційна творчість.
14. Музика ХХст. Категорія оригінальності.
15. Проблема музичного семіозису в контексті філософії музики.
16. Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики.
17. Синергетика як метод в музичній освіті.
18. Місце музичної діяльності у глобалізаційних процесах сучасності.

Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
_____ **В. Л. Шаран**
6 лютого 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“Філософія музики”

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Спеціальність 025 Музичне мистецтво

Статус дисципліни – варіативна

Інститут музичного мистецтва

Кафедра методики музичного виховання і диригування

Дані про вивчення дисципліни:

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	II	I	5/150	64	32	-	-	32	86	-	+	-

Робоча програма складена на основі освітньо-наукової програми та навчального плану підготовки доктора філософії.

Розробник: _____ В.В. Полюга, кандидат філософських наук, доцент

Схвалено на засіданні кафедри методики музичного виховання і диригування

Протокол № 9 від 14 грудня 2017 р.

Зав. кафедри _____ І.Л. Бермес

Схвалено на засіданні науково-методичної ради Інституту музичного мистецтва ДДПУ ім. Івана Франка

Протокол № 10 від 27 грудня 2017 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету

Протокол № 1 від 6 лютого 2018 р.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Потенційно потужною у сенсі забезпечення інтелектуального та методологічного рівня знань науковців була та залишається філософія. Саме ця суспільна наука відкриває можливість для цілісного розуміння зв'язку світу й людини. Якщо мистецтво, вирішує таке завдання, використовуючи художні засоби, образну мову, то філософія здійснює це мовою теоретичних міркувань, дискурсів, узагальнень. При цьому варто звернути особливу увагу на те, що філософія як система ідей, поглядів на світ і місце людини в цьому світі досліджує різні форми відношення людини до світу: пізнавальну, ціннісну, етичну, естетичну.

Найчастіше філософія музики керується культурологічним підходом, історичним принципом, феноменологією і соціологією, та аксіологічним напрямком, що зосереджується, навколо естетики, музикознавства, культурної антропології.

Метою дисципліни є підготовка висококваліфікованих кадрів музичного мистецтва, здатних до здійснення повноцінного та різноманітного осмислення філософських, музично-естетичних, педагогічних аспектів процесу едукції в закладах освіти. Загальна мета – утвердити інтелектуальні засади та творчі принципи в музично-педагогічному житті аспіранта засобами осмислення філософських структур та парадигм в цілому.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є філософія музики як окрема галузь філософського знання, а **об'єктом** є осмислення форм і методів розуміння музичного буття (в онтологічному змісті, виділяючи музику як субстанцію, та аксіологічному, розкриваючи музику як засіб буття людини у світі музики).

Завданнями курсу філософії музики є: розвиток високого суспільно-адаптаційного потенціалу у сенсі розумінням мисленнєвих структур музики; оволодіння актуальними філософськими знаннями щодо гнучкості і критичності мислення в музично-творчій ініціативі; опанування сенсу дійсного філософування на раціональному і водночас мистецько-естетичному за формою філософському мисленні; розвиток високих моральних якостей, особистісної відповідальності, внутрішньої свободи, налаштування на максимальну реалізацію досягнення високої мети раціональним шляхом і коректними засобами у навчально-педагогічній діяльності.

Саме розв'язання цих завдань пов'язані з матеріальним та духовним буттям людини, та є пріоритетними у з'ясуванні методологічної детермінанти в структурі філософського знання.

Заплановані результати навчання: Здатність до філософсько-рефлексивного осмислення музичного мистецтва як специфічного реального феномена; здатність аргументувати власну позицію щодо аналітики сучасного мистецтва; здобувати нові знання і вміння, в тому числі в області, відмінній від професійної.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки фахівців. Ведення курсу «філософії музики» як суспільної науки у вищих навчальних закладах на культурно-мистецьких факультетах спрямоване на втілення ідей і принципів методології наукової творчості. Насамперед, це стосується оновлення змісту та структури соціогуманітарного знання, забезпечення його інтерактивного характеру в навчальних

програмах, використання в них цитатного матеріалу для акцентування уваги на важливих теоретичних положеннях у відповідній галузі музикознавчих наук, залучення фрагментів музичних текстів. Зазначені методичні аспекти спрямовані на посилення аргументації наукових ідей, надання їм пізнавальної привабливості та естетичного забарвлення. Адже, в умовах інтелектуальних викликів сучасного світу, трансформаційних процесів у сфері вищої освіти України значно актуалізується проблема філософської спрямованості музичних знань. Такий підхід переконливо вказує на те, що наука і творчість, істина і духовність, правда і краса повинні йти поряд.

Зміст дисципліни визначає специфіку філософського підходу до будь-яких сфер дійсності; основних етапів історичного становлення музичного мистецтва у його історичних модифікаціях; визначає вихідні засади та зміст основних парадигм філософського осмислення мистецтва; фіксує характер підходу до людського буття в залежності від системи цінностей і соціальної позиції; розкриває здатність антропологічного значення мистецтва; провадить до загальної орієнтації у проблемах сучасного стану мистецтва та власної аргументованої позиції щодо музичної аналітики.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин			
	Денна форма навчання			
	Лекції	Лабор. заняття	Семінар.	СРС
<i>Тема 1. Філософський світ музики</i>	4	-	4	10
<i>Тема 2. Основні питання філософії музики</i>	4	-	4	10
<i>Тема 3. Музика стародавньої Греції та Єгипту</i>	4	-	4	10
<i>Тема 4. Філософські теорії та концепції у світі музики</i>	4	-	4	12
<i>Тема 5. Сучасні тенденції філософії музики</i>	4	-	4	12
<i>Тема 6. Проблема музичної творчості у філософії</i>	4	-	4	12
<i>Тема 7. Семіозис, естезис та екзистенція у концепціях філософії музики</i>	4	-	4	10
<i>Тема 8. Музична діяльність як чинник синергії культур</i>	4	-	4	10
Разом	32	-	32	86

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст лекційного курсу

№ з/п	Тематичний план лекцій, їх анотації (питання, які розглядаються) та посилання на літературні джерела ¹	Кількість год.
1	Тема 1. Філософський світ музики	4
	1.1. Походження музики [11,150-175]. 1.2.Сутність музики [14].	
2	Тема 2. Основні питання філософії музики	4
	2.1. Який взаємозв'язок між музикою і розумом? [14]; [18, 502-510]. 2.2. Що таке сенс у стосунку до музики? [12, 21-46]; [3]. 2.3. Як провести різницю між формою і змістом у музичному творі?[2, 56-62]. 2.4. Який вплив музики на формування духовності і поведінки людини? [1, 276-285]; [23].	
3	Тема 3. Музика стародавньої Греції та Єгипту	4
	3.1. Роль музики в житті греків (елліністичний період) [4]; [19]. 3.2. Філософія музики Єгипту[11, 90-220]..	
4	Тема 4. Філософські теорії та концепції у світі музики	4
	4.1. Філософія та теорія музики Піфагора. Музика сфер Піфагора [4]; [9]. 4.2. Музика в семіотичному просторі моралі Ф. Ніцше [6]; [7]. 4.3. До проблеми філософії музики. А. Шопенгауер, Т.Адорно [16]; [18, 430-478]; [20].	
5	Тема 5. Сучасні тенденції філософії музики	4
	5.1. Музика, що лунає як філософія (інтерпретації музики як моделі світу) [5]. 5.2. Філософські основи музичної терапії [27].	
6	Тема 6. Проблема музичної творчості у філософії	4
	6.1. Основні категорії філософського осмислення проблеми творчості [22]. 6.2. Феномен інтерпретації в музиці [15, 59-64]. 6.3. Музика як екзистенційна творчість [8, 8-12].	
7	Тема 7. Семіозис, естетизм та екзистенція у концепціях філософії музики	4
	7.1. Музика: гармонія сфер чи інструмент культури [1, 276-285]. 7.2. Музика ХХст. Категорія оригінальності [5]. 7.3. Проблема музичного семіозису в контексті філософії музики [17, 100-117]. 7.4. Музичне сприйняття: проблема феноменолого-	

¹ Перше цифрове позначення стосується порядкового номера за списком рекомендованої літератури; наступне (опісля коми) – відліку певних сторінок у монографії, підручнику тощо (у випадку посилання на статтю зі збірника сторінковий обсяг не вказується). Кожне нумероване посилання на джерело інформації відмежовується крапкою з комою.

	екзистенційного аналізу [23]. 7.5. Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики [2]; [21].	
8	Тема 8. Музична діяльність як чинник синергії культур	4
	8.1. Соціальна синергетика як метод аналізу суспільних явищ [10, 222-231]. 8.2. Місце музичної діяльності у глобалізаційних процесах сучасності [14]; [20].	
Разом		32

Перелік семінарських занять

№ з/п	Тема семінарського заняття, його план та рекомендована література ²	Кількість год.
1	Тема 1. Філософський світ музики	4
	1.1. Походження та сутність музики [11,150-175]; [14]. 1.2. Основні цінності життя яких навчає музика[11, 150-175]; [14]	
2	Тема 2. Основні питання філософії музики	4
	2.1. Що історія музики розкриває нам про світ? [17, 75-92]. 2.2. Який зв'язок між музикою та емоціями? [3, 106-162]. 2.1. Який взаємозв'язок між музикою, розумом, сенсом та різниця музичної форми і змісту? [2, 56-62]; [5, 54]; [14]; [18, 502-510]; [24].	
3	Тема 3. Музика стародавньої Греції та Єгипту	4
	3.1. Музичні інструменти античних греків та єгиптян [11, 90-220].	
4	Тема 4. Філософські теорії та концепції у світі музики	4
	4.1. Філософія та теорія музики Піфагора. Музика сфер Піфагора [4, 120-150]. 4.2. Філософія музики як концепція у філософуваннях О.Ф. Лосєва, Ф.Ніцше, А.Шопенгауера, Р.Вагнера, Т.Адорно [3]; [4]; [5]; [6, 540]; [7]; [16]; [18]; [20].	
5	Тема 5. Сучасні тенденції та проблема музичної творчості у філософії музики.	4
	5.1. Філософсько-концептуальні засади осмислення проблеми творчості як феномену духовних процесів [8, 8-12]; [10, 59-64]; [22]. 5.2. Проблема геніальності у філософії та музичному мистецтві [12, 175-181]; [22]. 5.3. Музикотерпія [27].	
6	Тема 6. Проблема музичної творчості у філософії	4
	6.1.Філософсько-концептуальні засади осмислення проблеми	

² Перше цифрове позначення стосується порядкового номера за списком рекомендованої літератури; наступне (опісля коми) – відліку певних сторінок у монографії, підручнику тощо (у випадку посилання на статтю зі збірника сторінковий обсяг не вказується). Кожне нумероване посилання на джерело інформації відмежовується крапкою з комою.

	творчості як феномену духовних процесів [22]. 6.2. Філософія музики як методологічна основа визначення обдарованості [9].	
7	Тема 7. Проблема музичного семіозису, естетизму, та екзистенції в контексті філософії музики	4
	7.1. Музичний семіозис в контексті філософії музики [2, 56-62]. 7.2. Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики [2, 56-62]; [21]. 7.3. Музика як екзистенційна творчість та феномен інтерпретації в музиці [8, 8-12]; [15, 59-64].	
8	Тема 8. Музична діяльність як чинник синергії культур	4
	8.1. Музична діяльність – каталізатор соціально-синергетичних процесів [10]; [14]; [20].	
	Разом	32

Зміст самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної (індивідуальної) роботи для студентів денної форми навчання	Кількість год.
1, 2.	Опрацювання лекційного матеріалу теми і теоретична підготовка до семінарського заняття №1.	10
3	Опрацювання лекційного матеріалу теми №2	5
4	Теоретична підготовка до семінарського заняття №2.	5
5	Опрацювання лекційного матеріалу теми №3	5
6	Теоретична підготовка до семінарського заняття №3	5
7	Опрацювання лекційного матеріалу теми №4	6
8	Опрацювання до семінарського заняття №4	6
9, 10	Опрацювання лекційного матеріалу і теоретична підготовка до семінарського заняття №5	12
11,12	Опрацювання лекційного матеріалу і теоретична підготовка до семінарського заняття №6	12
13, 14	Опрацювання лекційного матеріалу і теоретична підготовка до семінарського заняття №7	10
15	Опрацювання лекційного матеріалу і теоретична підготовка до семінарського заняття №8	8
16	Підготовка до співбесіди з лектором (заліку)	2
	Разом	86

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні дисципліни «Філософія музики» використовуються методи та підходи до трактування співвідношення матеріального і духовного, теорії і практики, ідей і практичних дій. А саме: герменевтичний метод, метод дискусії, порівняння та аналогій, дедуктивний метод (від загального до одиничного), філософського аналізу.

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань студентів відбувається згідно з видами навчальної роботи, які зобов'язаний виконати кожен студент:

- участь у семінарському занятті (доповідь на одне із питань плану заняття, доповнення до доповідей за іншими питаннями плану заняття, участь у дискусії та резюме за темою заняття);
- співбесіда з лектором (фронтальна перевірка компетентності студента);
- залік.

Зокрема, пропущені семінарські заняття (навчання за індивідуальним планом, відсутність з причини хвороби тощо) студент зобов'язаний відпрацювати у письмовій формі (тезовий виклад відповідей за планом заняття та резюме за темою заняття), здобуваючи тим самим можливість отримати певну кількість балів.

Критерієм аналізу якості виконання завдань та його усне викладення є максимально влучна добірка наукової інформації з переведення у форму суджень чи тверджень.

Оцінювання знань методом співбесіди з лектором визначає технологія ідентифікації компетентності студента: обізнаності щодо змісту навчальної дисципліни; здатності розуміти принципи вирішення виокремлених філософських проблем.

6. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається як сума балів з усіх видів перевірки якості навчальної роботи.

Розподіл балів між видами навчальної роботи:

Оцінювання навчальних досягнень студента за видами навчальної роботи									
Семінарські заняття								Співбесіда	Сума (залік)
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	60	100
40									

Сумарна кількість балів виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Залік за талоном №2 і перед комісією проводиться у письмовій формі (контрольна форма запитань) з оцінюванням за стобальною шкалою.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна :

1. Гомілко О. Музика. Гармонія сфер чи інструмент культури? [Текст] / Ольга Гомілко // Докса. – 2010. – Вип. 15. – С.276 – 285.

2. Капічіна О.О. Музичний естетизм як універсальна умова соціокультурного буття музики [Текст] / О.О. Капічіна // Мультиверсум. Філософський альманах. – К.: Центр духовної культури, – 2006. – № 57. – С.56-62

3. Лосев А.Ф. Музыка как предмет логики [Текст] // Лосев А.Ф. Из ранних произведений. – М : Правда, 1990. – 634с.
4. Лосев А. Ф. История античной эстетики. Софисты. Сократ. Платон. [Текст] / А. Ф. Лосев. - М. : Ладомир, 1994. – 716 с.
5. Макаренко Г.Г. Пантрагічне світосприйняття в культурологічній філософії Ріхарда Вагнера [Текст] // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах). – Київ:Знання, 1981. – С.25-29.
6. Макаренко Г.Г. Дух музики – ірраціональна суть філософії, творчості та життя Ф.Ніцше [Текст] //Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності (Альманах). – К.: Знання, 1999. – С.54.
7. Ніцше Ф. Повне зібрання творів [Текст] / Фрідріх Вільгельм Ніцше // Народження трагедії з духу музики. – Т. 1. – Львів: Астролябія, 2004. – 769 с.
8. Полюга В.В. Екзистенційна парадигма музичної творчості [Текст] / Вікторія Полюга // Наукові записки національного університету “Острозька академія” Вип.17. – Острог, 2015. – С.8-12
9. Полюга В.В. Філософія і музика: «філософія музики» та «музика філософії» [Текст] / Вікторія Полюга // Хорове мистецтво України та його подвижники : матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Дрогобич, 19 – 20 жовтня 2017 року) [Електронний ресурс] / Редкол. : І.Л. Бермес, В.В. Полюга. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І. Франка, 2017. – С.234-247. – Режим доступу: <http://ddpu.drohobych.net/konf-horove-mystectvo/>
10. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості: Підручник [Текст] / Світлана Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 344с.
11. Суханцева В.К. Музыка як світ людини. Від ідеї всесвіту – до філософії музики [Текст] / В.К. Суханцева.– К. : Факт, 2000. – 176с.

Допоміжна:

12. Васюріна А. О. Гедоністичність сприйняття просторової досконалості музичного світу [Текст] / А. О. Васюріна // Сучасна картина світу : Інтеграція наукового та позанаукового знання. Вип. 3. – Суми., 2004. – С.175 – 181.
13. Герменевтика: философский энциклопедический словарь [Текст] / [редкол. : С. С.Аверинцев, Э. А. Араб-Оглы, Л. Ф. Ильичёв и др.]. – [2-е изд.]. – М. : Сов. энциклопедия, 1989. – С. 119
14. Лосев А.Ф. Основной вопрос философии музыки [Текст] / А.Ф. Лосев // Советская музыка. – 1990. – № 11.
15. Полюга В.В. Феномен інтерпретації в музиці : філософський аспект [Текст] / Вікторія Полюга // Практична філософія. – К. : Парапан, 2013. – №3.– С.59 – 64.
16. Сычева С. Г. Эстетические идеи в книге А. Шопенгауэра “Мир как воли и представление” [Текст] / Светлана Георгиевна Сычева // Известия Томского политехнического университета. – 2010. – Т. 316, №6. – С. 180-184.
17. Суханцева В.К. Категорія часу в музичній культурі [Текст] : Моногр. / В.К. Суханцева. – К.: Лыбидь, 1990. – 184 с.
18. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление [Текст] / Артур Шопенгауэр. – М. : Наука, 1993. – Т. 2. – 669 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

19. Авиценна. Гиппократ. 100 великих врачей [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://book.e-reading-lib.org/bookreader.php/88951/Shoiifet_100_velikih_vracheii.html
20. Адорно Теодор В.Обране : Соціологія музики [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Adorno/Adorno_index.php
21. Естетизм [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://terme.ru/dictionary/179/word/yestezis>
22. Ігнатова Л. Феномен творчості як духовний компонент пізнання [електронний ресурс] / Лариса Ігнатова // Філософія творчості. – С.238 – 247 http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/MuzS/2010_6/statti/25-ignatova.pdf
23. Капічіна О. О. Феноменологічні основи проблеми музичного сприйняття [електронний ресурс] / О. О. Капічіна // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського № 2 (54), 2012 . – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vdnuet/gum/2012_2/Kapichna.pdf
24. Лосев А.Ф. Музика як предмет логіки. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.opentextnn.ru/music/Perception/?id=618>
25. Ніцше ф. Генезис моралі [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1292052237686/filosofiya/fridrih_nitsshe_1844-1900
26. Спенсер Г. Вільна енциклопедія “Вікіпедія”. [електронний ресурс]. - http://ru.wikipedia.org/wiki/Спенсер,_Герберт
27. Dr. Gordon L. Shaw. For the professional music educator the “Mozart effect” – research on music and the developing brain, and more...[електронний ресурс]/ R. Coff/Suzuki Music Academy All Rights Reserved, 2005. – Режим доступу : <http://parenting-baby.com/parenting-baby-music-research/music-research.html>